

УДК 342.9

Павловська Наталія Володимирівна,
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри теорії та історії права
ДВНЗ «Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана»
<https://orcid.org/0000-0003-3311-0364>

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОНОДАВЧИХ АКТІВ В ГАЛУЗІ ВЕТЕРИНАРНОЇ СПРАВИ В УКРАЇНІ

У даній статті здійснено загальну характеристику законодавчих актів в галузі ветеринарної справи в Україні.

Законодавець по-різному підходить до розуміння поняття «аквакультура», що на нашу думку, обумовлено обсягом діяльності суб'єкта в сфері аквакультури та спрямованістю. Так, в Законі України «Про аквакультуру» поняття «аквакультура» охоплює весь цикл господарської діяльності пов'язаної з аквакультурою, включаючи штучне розведення, утримання, вирощування об'єктів аквакультури, виробництво кормів, відтворення біоресурсів, селекційно-племінну роботу, інтродукцію, переселення, акліматизацію та реакліматизацію гідробіонтів, а також збереження біорізноманіття та надання рекреаційних послуг. Тобто, воно охоплює весь цикл діяльності, пов'язаний із розведенням та управлінням аквакультурною продукцією. Натомість, в Законі України «Про ветеринарну медицину» мова йде лише про «утримання водних тварин у власності фізичних чи юридичних осіб протягом стадії вирощування або культивування до їх збору включно». Тобто, воно обмежується періодом вирощування або культивування водних тварин.

Громадський контроль у сфері ветеринарної медицини та благополуччя тварин має важливе значення з кількох причин: 1) громадський контроль допомагає виявляти випадки тортур і зловживань з тваринами, а також невідповідність стандартам догляду та утримання. Громадські організації та активісти можуть стежити за умовами утримання тварин у фермерських господарствах, зоопарках, тваринних притулках тощо; 2) громадські організації можуть відстежувати та контролювати проведення ветеринарних процедур, таких як вакцинація, обрізування, кастрація тощо, щоб переконатися, що вони виконуються належним чином та без зловживань; 3) сприяння виявленню епідемій та хвороб, адже, громадський контроль може допомогти виявити випадки епідемій серед тварин, що може запобігти їх поширенню та захистити громадське здоров'я.

Здійснивши аналіз положень Закону України «Про ветеринарну медицину», що визначають юридичну відповідальність за порушення норм в галузі ветеринарної медицини слід відзначити, що вони визначають суб'єкта відповідальності власника тварин, суб'єкта, який здійснює державну реєстрацію чи має право провадження господарської діяльності в досліджуваній галузі. Разом з тим, жодним чином не визначено відповідальність, наприклад, державного ветеринарного інспектора чи спеціаліст ветеринарної медицини. Відзначено, що питання юридичної відповідальності повинно бути чітко закріплено в відповідній статті Закону України «Про ветеринарну медицину».

Ключові слова: ветеринарна медицина, норма права, закон, правове регулювання, законодавство України в галузі ветеринарної медицини.

Pavlovska N. GENERAL CHARACTERISTICS OF LEGISLATIVE ACTS IN THE FIELD OF VETERINARY AFFAIRS IN UKRAINE

This article provides a general description of legislative acts in the field of veterinary affairs in Ukraine.

The legislator approaches the concept of "aquaculture" in different ways, which, in our opinion, is due to the scope of the subject's activity in the field of aquaculture and its direction. Thus, in the Law of Ukraine "On Aquaculture", the term "aquaculture" covers the entire cycle of economic activity related to aquaculture, including artificial breeding, maintenance, cultivation of aquaculture facilities, feed production, reproduction of biological resources, selection and breeding work, introduction, resettlement, acclimatization and reacclimatization of hydrobionts, as well as preservation of biodiversity and provision of recreational services. That is, it covers the entire cycle of activities related to the breeding and management of aquaculture products. On the other hand, the Law of Ukraine "On Veterinary Medicine" refers only to "the keeping of aquatic animals in the ownership of individuals or legal entities during the stage of cultivation or cultivation up to and including their collection." That is, it is limited to the period of growing or cultivating aquatic animals.

Public scrutiny of veterinary medicine and animal welfare is important for several reasons: 1) public scrutiny helps identify cases of animal torture and abuse, as well as non-compliance with standards of care and housing. Public organizations and activists can monitor the conditions of keeping animals in farms, zoos, animal shelters, etc.; 2) community organizations can monitor and control veterinary procedures such as vaccination, circumcision, castration, etc., to ensure that they are performed properly and without abuse; 3) promoting the detection of epidemics and diseases, because public control can help detect cases of epidemics among animals, which can prevent their spread and protect public health.

Having analyzed the provisions of the Law of Ukraine "On Veterinary Medicine", which determine legal responsibility for violations of norms in the field of veterinary medicine, it should be noted that they determine the subject of responsibility of the owner of animals, the subject who carries out state registration or has the right to conduct economic activities in the researched field. However, the responsibility of, for example, a state veterinary inspector or a specialist in veterinary medicine is not defined in any way. It was noted that the issue of legal responsibility should be clearly established in the relevant article of the Law of Ukraine "On Veterinary Medicine".

Key words: veterinary medicine, rule of law, law, legal regulation, legislation of Ukraine in the field of veterinary medicine.

Постановка проблеми. Законодавче регулювання в галузі ветеринарної медицини є критичним для забезпечення добробуту тварин, захисту громадського здоров'я, якості та безпеки харчових продуктів, регулювання ветеринарної практики та екологічного захисту, адже воно встановлює стандарти утримання тварин, контролю за захворюваннями та інфекціями, реєстрації та ліцензування ветеринарних фахівців, що сприяє підвищенню рівня професійної компетентності та етики, та координує заходи щодо попередження поширення захворювань з тварин на людей та забруднення довкілля.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі питання дослідження правових прогалин та колізій в досліджуваній галузі були предметом наукових праць П. С. Вербицького, П.П.Достоевського, В.М.Горжєєва, О. М. Кучерявенка, В. П. Титаренко, В. П. Хоменка та ін.

Метою статті є здійснення загальної характеристики законодавства України в галузі ветеринарної медицини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Закон – це нормативно-правовий акт, прийнятий в особливому порядку органом законодавчої влади або на референдумі, має вищу юридичну силу та регулює найбільш важливі суспільні відносини.

Закон відрізняється від інших видів нормативно-правових актів за такими ознаками:

1) приймається органом законодавчої влади. В Україні право приймати закони належить Верховній Раді України та безпосередньо народом шляхом проведення всенародного голосування (референдуму);

2) порядок його підготовки й видання визначаються Конституцією та Регламентом Верховної Ради України. Закріплена в законах обов'язкова послідовність певних дій зі створення законів називається законодавчим процесом;

3) має вищу юридичну силу, відповідно, всі підзаконні акти повинні йому відповідати. Це знаходить вираження у тому, що акти всіх інших органів держави повинні відповідати закону і не суперечити йому, окрім того, закон може бути скасований або змінений лише тим суб'єктом, який його встановлював;

4) регулює найбільш важливі, ключові, суспільні відносини: основи суспільного і державного ладу, права, свободи і обов'язки громадян, форму держави, повноваження органів державної влади тощо. Зокрема, як передбачено ст. 92 Конституції України, виключно законами України визначаються: права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадян» і т. д. [1, с. 345].

У правовій теорії існують різні підходи до поділу нормативних актів на певні групи.

Так, Ю. П. Битяк правові акти державного управління розрізняє: – за юридичними властивостями та поділяє їх на нормативні (встановлюють загальні правила поведінки та регламентують однотипні суспільні відносини певних галузях), індивідуальні (розв'язують конкретні питання управління і не містять у собі норм права) та змішані (містять як норми права, рішення щодо конкретних управлінських справ і ненормальних приписів, так і загальні правила); – за суб'єктами права видання актів класифікує на акти, які видають Президент України (укази та розпорядження), Кабінет Міністрів України (постанови та розпорядження), центральні та місцеві органи виконавчої влади (міністерства – накази, інструкції, розпорядження в межах своєї компетенції; відомства – накази, постанови, інструкції, правила, положення; місцеві державні адміністрації – приймають рішення та видають розпорядження; керівники відділів, управлінь та інших підрозділів місцевих державних адміністрацій – накази та розпорядження; керівники державних підприємств і установ – накази та розпорядження, можуть також затверджувати нормативні акти, такі як положення і правила). Особливістю управлінських рішень є їх юридичне оформлення: усі рішення виконавчої влади втілюються у відповідну форму, набувають певної юридичної сили та доводяться до виконавців за встановленими каналами інформації [2, с. 143–144].

В. К. Колпаков класифікує акти публічного управління: за юридичними властивостями – нормативні (правозастосовні, загального характеру), ненормативні (індивідуальні, правозастосовні, правовиконавчі, приватні адміністративні акти, акти реалізації норм адміністративного права). За межами дії (дія актів у просторі й часі): такі, що діють на території протягом визначеного терміну; такі, що діють на частині території без обмежень у часі. За характером компетенції органів, що видають акти: загального (акти Президента України, Кабінету Міністрів України, місцевих державних адміністрацій); галузевого (акти управління галузевих міністерств, комітетів, відомств, а також керівників відділів і служб місцевих державних адміністрацій); функціонального управління (акти функціональних органів управління). За місцем органів, що приймають акти, в їх загальній ієрархії [3, с. 230].

А. І. Берлач, залежно від юридичного змісту, акти державного управління поділяє на: нормативні, що визначають загальні правила поведінки широкого кола суб'єктів права; призначені для багаторазового використання; виступають правовими засадами виникнення, зміни чи припинення адміністративних правовідносин та встановлення обмежень чи заборон для підвладних учасників правовідносин; індивідуальні, що спрямовані на розв'язання окремого питання управлінського процесу з конкретизацією особи, поведінка якої визначається цим актом. Вони не містять у собі норми права, а тому не є джерелами адміністративного права [4, с.138].

Залежно від форми вираження, акти публічного управління поділяються на: письмові, що відповідають за формою і змістом встановленим вимогам і містять відповідні приписи, заборони, рекомендації тощо; усні, що несуть у собі управлінський вплив на об'єкт управління, але через обставини, за яких застосовуються, не потребують письмового оформлення, однак підлягають беззаперечному виконанню

(широко застосовуються в підрозділах Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Міністерства оборони України та інших силових структурах); конклюдентні, що виражають управлінський вплив через зміст дорожніх знаків, спеціальних сигналів, жестів тощо [4, с.138].

Правові акти публічного управління класифікуються і за іншими критеріями, зокрема, залежно від дії у просторі (загальної дії – регламентують поведінку учасників адміністративно-правових відносин на території всієї країни; регіональні на території певного регіону; місцеві – на території окремої адміністративно-територіальної одиниці (Автономної Республіки Крим) та часі (строкові – для яких визначений строк дії, та безстрокові – строк дії не зазначений, тож вони є чинні до відміни компетентним органом), залежно від органів та характеру компетенції органу, що видає правові акти [4, с. 138].

Правові акти публічного адміністрування в галузі ветеринарної медицини традиційно можна поділити на: закони та підзаконні нормативно-правові акти.

Законодавче регулювання в галузі ветеринарної медицини - це система нормативно-правових актів, які встановлюють правові норми та вимоги, які стосуються ліцензування ветеринарних лікарів, умов утримання тварин, контролю за захворюваннями, ідентифікації та відстеження тварин, контролю якості та безпеки харчових продуктів тваринного походження, а також правові заходи для захисту тварин від жорстокого поводження та зловживання.

Отже, закон в галузі ветеринарної медицини є ключовим правовим інструментом, який створює правову базу для регулювання та контролю у цій сфері, забезпечуючи дотримання ветеринарних стандартів, захист тварин та безпеку харчових продуктів для споживачів.

Законом України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» визначено, що законодавство про здоров'я та благополуччя тварин - це закони та інші нормативно-правові акти, які спрямовані на запобігання поширенню захворювань тварин, а також визначають умови утримання тварин, включаючи систематичний догляд, належне годування, належні приміщення для утримання тварин, запобігання хворобам, гуманне поводження з тваринами, у тому числі під час забою [5]. Таким чином, розкриваючи питання законодавчих актів в галузі ветеринарної справи в Україні варто виходити з тих напрямків, які виокремлені вище.

Ключовим законодавчим актом в галузі ветеринарної справи є Закон України «Про ветеринарну медицину», який визначає правові та організаційні засади здійснення діяльності у сферах забезпечення захисту здоров'я та благополуччя тварин, ветеринарної практики, виробництва, обігу та застосування ветеринарних препаратів, а також обігу побічних продуктів тваринного походження.

Звернемо увагу на наявність правових колізій в нормах Закону України «Про ветеринарну медицину» та інших нормативно-правових актах, які урегульовують суспільні відносини в галузі ветеринарної справи.

Частиною 1 ст.1 Закону України «Про ветеринарну медицину» визначено поняття «аквакультури» - утримання водних тварин (гідробіонтів) у власності однієї або більше фізичних чи юридичних осіб протягом стадії вирощування або культивування до їх збору включно, крім збору або вилову для цілей споживання людиною диких водних тварин (гідробіонтів), які тимчасово утримуються для забою без годування.

В законі України «Про аквакультуру» визначено, що аквакультура (рибництво) - сільськогосподарська діяльність із штучного розведення, утримання та вирощування об'єктів аквакультури у повністю або частково контрольованих умовах для одержання сільськогосподарської продукції (продукції аквакультури) та її реалізації, виробництва кормів, відтворення біоресурсів, ведення селекційно-плеїнної роботи, інтродукції, переселення, акліматизації та реакліматизації гідробіонтів, поповнення запасів водних біоресурсів, збереження їх біорізноманіття, а також надання рекреаційних послуг [6].

Як бачимо законодавець по-різному підходить до розуміння поняття «аквакультура», що на нашу думку, обумовлено обсягом діяльності суб'єкта в сфері аквакультури та спрямованістю. Так, в Законі України «Про аквакультуру» поняття «аквакультура» охоплює весь цикл господарської діяльності пов'язаної з аквакультурою, включаючи штучне розведення, утримання, вирощування об'єктів аквакультури, виробництво кормів, відтворення біоресурсів, селекційно-плеїнну роботу, інтродукцію, переселення, акліматизацію та реакліматизацію гідробіонтів, а також збереження біорізноманіття та надання рекреаційних послуг. Тобто, воно охоплює весь цикл діяльності, пов'язаний із розведенням та управлінням аквакультурною продукцією. Натомість, в Законі України «Про ветеринарну медицину» мова йде лише про «утримання водних тварин у власності фізичних чи юридичних осіб протягом стадії вирощування або культивування до їх збору включно». Тобто, воно обмежується періодом вирощування або культивування водних тварин.

Також, варто акцентувати увагу на спрямованості управлінської діяльності – в першому випадку мова йде про контроль за утриманням водних тварин протягом стадії вирощування або культивування, з метою забезпечення їхнього здоров'я та безпеки, тоді як в другому випадку, більш широке і спрямоване на регулювання всіх аспектів сільськогосподарської діяльності у сфері аквакультури, включаючи виробництво продукції, збереження біорізноманіття та надання рекреаційних послуг.

І на останок, хотіли б зазначити, що наявність двох законів в яких по-різному тлумачиться поняття «аквакультура» спричиняє неоднозначність в застосуванні тієї чи іншої норми, а також порушує правила

юридичної техніки. Саме тому, необхідним є урегулювання на законодавчому рівні підходу щодо розуміння даного поняття для однозначного його застосування та привести у відповідність ст.1 Закону України «Про ветеринарну медицину» та «Про аквакультуру» в частині однозначного тлумачення поняття «аквакультура».

Ще однією правовою колізією, на нашу думку, є неоднозначність розуміння правової категорії «державний ветеринарний інспектор». Так, Законом України «Про ветеринарну медицину» визначено, що «державний ветеринарний інспектор» - це ветеринарний лікар, який працює в системі компетентного органу та уповноважений видавати ветеринарні документи і здійснювати заходи державного контролю за дотриманням законодавства про ветеринарну медицину та благополуччя тварин. Тоді як в Законі України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин» - державний ветеринарний інспектор - особа, яка працює в системі компетентного органу, відповідає встановленим цим Законом кваліфікаційним вимогам та до службових обов'язків якої належить здійснення заходів державного контролю харчових продуктів тваринного походження, кормів тваринного походження, побічних продуктів тваринного походження, сіна, соломи, здоров'я та благополуччя тварин [5].

Наступним на чому ми б хотіли звернути увагу є неоднозначний підхід законодавця до розуміння понять «свійські тварини» та «сільськогосподарські тварини» благополуччя яких є об'єктом правового регулювання. Так, в словниковій літературі поняття «свійські тварини» та «сільськогосподарські тварини» синонімізуються: 1) свійські тварини - це приручені, не дикі звірі та птахи, що живуть у домашніх умовах і служать людині [7, с.45]; 2) свійський – той, який живе при людях, не дикий (про птахів, тварин); який звик до людини; приручений, ручний [8]; 3) чотириногі свійські сільськогосподарські тварини – худоба [7, с.167.].

На законодавчому рівні дані поняття визначені в наказі «Про затвердження Вимог до благополуччя сільськогосподарських тварин під час їх утримання» визначено, що свійські тварини – це домашні тварини та сільськогосподарські тварини, які утримуються людиною, в тому числі тварини аквакультури. Тоді як в Законі України «Про ветеринарну медицину» зазначено, що «сільськогосподарські тварини» - це біологічні об'єкти (включаючи рибу, плазунів або земноводних), яких розводять, вирощують і утримують з метою виробництва харчових продуктів, вовни, шкіри, хутра або в інших сільськогосподарських цілях. Водночас, дотримуючись принципів юридичної сили нормативно-правових актів, безумовно, при вирішенні питання щодо тлумачення понять потрібно, в першу чергу, орієнтуватися на норми, що мають вищу юридичну силу, тобто Закон України «Про ветеринарну медицину».

В Розділі XIII «Державний контроль та відповідальність за порушення законодавства про ветеринарну медицину та благополуччя тварин» визначено загальні засади організації та здійснення державного контролю в досліджуваній сфері. В той же час, норми даного законодавчого акту не містять положень щодо організації та здійснення громадського контролю в галузі ветеринарної медицини та благополуччя тварин. При тому, що ч. 2 ст.92 Закону України «Про ветеринарну медицину» визначено роль громадських об'єднань у сфері ветеринарної медицини: 1) представляють своїх членів з питань, що стосуються ветеринарної медицини; 2) надають зауваження та пропозиції щодо формування та реалізації державної політики у сфері ветеринарної медицини; 3) беруть участь у порядку, визначеному законодавством, у роботі консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, що утворюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері ветеринарної медицини, компетентним органом, іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування; 4) беруть участь у громадському обговоренні проектів законів та підзаконних нормативно-правових актів з питань, що стосуються ветеринарної медицини; 5) сприяють підвищенню кваліфікації спеціалістів ветеринарної медицини.

Громадський контроль у сфері ветеринарної медицини та благополуччя тварин має важливе значення з кількох причин:

1) громадський контроль допомагає виявляти випадки тортур і зловживань з тваринами, а також невідповідність стандартам догляду та утримання. Громадські організації та активісти можуть стежити за умовами утримання тварин у фермерських господарствах, зоопарках, тваринних притулках тощо;

2) громадські організації можуть відстежувати та контролювати проведення ветеринарних процедур, таких як вакцинація, обрізування, кастрація тощо, щоб переконатися, що вони виконуються належним чином та без зловживань;

3) сприяння виявленню епідемій та хвороб, адже, громадський контроль може допомогти виявити випадки епідемій серед тварин, що може запобігти їх поширенню та захистити громадське здоров'я;

4) сприяє підвищенню прозорості у діяльності ветеринарних організацій та установ, а також стимулює їх до відповідальної поведінки перед громадськістю;

5) сприяє виявленню недоліків та проблем у системі ветеринарного контролю та регулювання, що дозволить вчасно вживати заходів для їх вирішення та покращення ефективності цієї системи;

Отже, громадський контроль в сфері ветеринарної медицини та благополуччя тварин є важливим інструментом для забезпечення добробуту тварин, захисту їх прав та здоров'я, а також покращення якості ветеринарних послуг.

З огляду на зазначене, пропонуємо внести зміни до Закону України «Про ветеринарну медицину» та

доповнити його положення ст.92-1 «Громадський контроль за дотриманням законодавства в галузі ветеринарної справи».

Даним законодавчим актом передбачено здійснення лише ветеринарного фармакологічного нагляду - наукова та практична діяльність з виявлення, оцінювання, вивчення та запобігання виникненню побічних реакцій чи інших проблем, пов'язаних із застосуванням ветеринарних лікарських засобів, хоча в ряді інших законодавчих актів передбачено здійснення нагляду у випадках: державний ветеринарний інспектор повинен здійснювати серед іншого нагляд за практичною підготовкою державного ветеринарного інспектора, якщо він не має досвіду здійснення заходів державного контролю свіжого м'яса, обсяг практичної підготовки не може бути меншим ніж 200 годин; державний ветеринарний інспектор здійснює безпосередній нагляд за поведінням із тваринами в рамках заходів з ліквідації та контролю туберкульозу, бруцельозу, сальмонельозу та інших зоонозів (ч.4 ст.35) [5] та ін.

Втім, в Законі України «Про ветеринарну медицину» немає положень, які б регламентували питання організації та здійснення нагляду уповноваженими суб'єктами за дотриманням законодавства в галузі ветеринарної справи.

Досить розмито, вважаю, в Законі України «Про ветеринарну медицину» визначено питання юридичної відповідальності в галузі ветеринарної медицини. Так, ч. 9 ст.54 відповідальність за дотримання умов введення в обіг ветеринарного лікарського засобу покладається на власника реєстраційного посвідчення на відповідний ветеринарний лікарський засіб; ч.2 ст.55 відповідальність офіційного представника за розголошення та/або використання відомостей, що містяться у реєстраційному досьє, на порушення визначених цим договором порядку та умов надання реєстраційного досьє офіційному представнику; відповідальність за актуальність та достовірність відомостей, що містяться у заяві про державну реєстрацію ветеринарного лікарського засобу та доданих до неї документах; ч.1 ст.82 визначено, що власник реєстраційного посвідчення на ветеринарний лікарський засіб несе відповідальність за здійснення фармакологічного нагляду за ветеринарним лікарським засобом, а норма ст.92 взагалі є бланкетною та визначає, що оператор ринку несе відповідальність за порушення вимог законодавства про ветеринарну медицину та благополуччя тварин на підставах та в порядку, визначених Законом України «Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, ветеринарну медицину та благополуччя тварин». В той же, час Кодекс України про адміністративні правопорушення також визначає положення адміністративної відповідальності в галузі ветеринарної справи (наприклад, ст.89, 107, 107-1, 107-2, 154, 188-22 Кодексу України про адміністративні правопорушення та ін.).

Здійснивши аналіз положень Закону України «Про ветеринарну медицину», що визначають юридичну відповідальність за порушення норм в галузі ветеринарної медицини слід відзначити, що вони визначають суб'єкта відповідальності власника тварин, суб'єкта, який здійснює державну реєстрацію чи має право провадження господарської діяльності в досліджуваній галузі. Разом з тим, жодним чином не визначено відповідальність, наприклад, державного ветеринарного інспектора чи спеціаліст ветеринарної медицини.

На нашу думку, питання юридичної відповідальності повинно бути чітко закріплено в відповідній статті Закону України «Про ветеринарну медицину» з кількох причин: 1) відповідальність обов'язково повинна бути передбачена і щодо ветеринарних лікарів, адже, вони відповідають за здоров'я та благополуччя тварин. Чітке визначення відповідальності в законі допомагає забезпечити, що ветеринари діють в інтересах тварин і не здійснюють недбалого або шкідливого ставлення до них; 2) ветеринарна медицина також має важливе значення для забезпечення безпеки продуктів харчування, а також захисту від передачі захворювань від тварин на людину (зоонози). Чітка відповідальність в законі допомагає забезпечити, що ветеринари дотримуються високих стандартів професійної практики та етики, щоб запобігти поширенню захворювань; 3) чітке визначення юридичної відповідальності в законі допоможе уникнути непорозумінь та суперечок між ветеринарами, власниками тварин та іншими зацікавленими сторонами.

Отже, чітке визначення юридичної відповідальності в галузі ветеринарної медицини в профільному законі є ключовим для забезпечення ефективної регуляції цієї сфери та захисту інтересів всіх зацікавлених сторін. Саме тому, пропонуємо доповнити ст.92 Закону України «Про ветеринарну медицину».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Сухонос В. В. Теорія держави і права: підручник. Суми: Університетська книга, 2014. 544 с.
2. Битяк Ю. П. Адміністративне право України К. : Юрінком Інтер, 2006. 543 с.
3. Колпаков В. К. Адміністративне право України. К. : Юрінком Інтер, 1999. 736 с.
4. Берлач А. І. Адміністративне право України. К. : Україна, 2005. 472 с.
5. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин: Закон України від 18 травня 2017 року № 2042-VIII. Відомості Верховної Ради, 2017. № 31. Ст.343. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text>
6. Про аквакультуру: Закон України від 18 вересня 2012 року № 5293-VI. Відомості Верховної Ради, 2013. № 43, ст.616. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5293-17#Text>

7. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970-1980. Т. 10. 1085 с.

8. Великий тлумачний словник сучасної мови. URL: <https://slovnyk.me/dict/vts/%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9>

REFERENCES:

1. Sukhonos, V.V. (2014). *Teoriia derzhavy i prava*. [Theory of the state and law]. Pidruchnyk. Universytetska knyha. 544. [in Ukrainian].
2. Bytiak, Yu.P. (2006). *Administratyvne pravo Ukrainy*. [Administrative law of Ukraine]. 543. [in Ukrainian].
3. Kolpakov, V.K. (1999). *Administratyvne pravo Ukrainy*. [Administrative law of Ukraine]. Yurinkom Inter. 736. [in Ukrainian].
4. Berlach, A.I. (2005). *Administratyvne pravo Ukrainy*. [Administrative law of Ukraine]. 472. [in Ukrainian].
5. Pro derzhavnyi kontrol za dotrymanniam zakonodavstva pro kharchovi produkty, kormy, pobichni produkty tvarynnoho pokhodzhennia, zdorovia ta blahopoluchchia tvaryn. (2017, May 18). [On state control over compliance with the legislation on food products, feed, by-products of animal origin, animal health and welfare]. *Zakon Ukrainy № 2042-VIII. Vidomosti Verkhovnoi Rady. № 31.* 343. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text> [in Ukrainian].
6. Pro akvakulturu. (2012, September 18). [On aquaculture]. *Zakon Ukrainy № 5293-VI. Vidomosti Verkhovnoi Rady № 43.* 616. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5293-17#Text> [in Ukrainian].
7. Bilodid, I.K. (Ed.) (1970-1980). *Slovnyk ukrainskoi movy: v 11 tt.* [Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes]. Instytut movoznavstva. Naukova dumka. T. 10. 1085. [in Ukrainian].
8. Velykyi tлумачnyi slovnyk suchasnoi movy. *Slovnyk.me — Slovnyky y entsyklopedii*. Retrieved from: <https://slovnyk.me/dict/vts/%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 16.05.2021

УДК 342.9

Гречанюк Роксолана Володимирівна,

докторка юридичних наук,

доцентка кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права

Західноукраїнського національного університету

e-mail: roksolana.gr@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0001-5102-3718>

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ТА ДЕРЖАВНОГО ЗАХИСТУ ВИКРИВАЧІВ В УКРАЇНІ

У статті досліджено особливості правового статусу викривачів. Проаналізовано міжнародні та національні нормативно-правові акти, які регулюють механізми забезпечення державного захисту осіб, що повідомляють про можливі факти корупції. У результаті наукового дослідження визначено основні вимоги до повідомлень викривачів.

У роботі проаналізовано наукові підходи до визначення поняття «викривач». Доведено невідповідність цієї дефініції в антикорупційному та кримінально-процесуальному законодавстві України. Автор наголошує на необхідності уніфікованого підходу до надання особі статусу викривача. Також запропоновано передбачити у дефініції «викривач» вимогу, щодо добровільності звернення особи із повідомленням про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень.

Здійснено аналіз основних прав та гарантій державного захисту осіб, що повідомили про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень та їх відповідність Директиві ЄС 2019/1937. Наголошено на необхідності врегулювання порядку розгляду повідомлення викривача, якщо встановлено, що воно не належить до компетенції органу або юридичної особи, до якого (якої) воно надійшло. Пропонується імплементувати положення частини 6 статті 11 Директиви ЄС 2019/1937.

Зроблено висновок, що інститут викривача є важливим антикорупційним механізмом, що дає змогу органам публічної адміністрації, та спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції отримувати достовірну інформація про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції».

Ключові слова: корупція, запобігання корупції, протидія корупції, викривач, повідомлення про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, державний захист викривача, антикорупційна діяльність.